

Transformatie
Utrecht West

Hulp in gezinsvormen

Plan van aanpak gezinsvormen in regio Utrecht West

1 september 2019

Auteur: Theo Dhuyvetter

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Het Project Taskforce hulp in gezinsvormen.....	4
3. De huidige situatie.....	6
4. Informatie zorgaanbieders	7
5. Aanbevelingen	13
6. Afsluitend	14
7. Gesprekspartners	14

1. Inleiding

‘In Nederland wonen nog steeds veel kinderen in leefgroepen (19.000 in 2017), terwijl een gezin meer kans biedt om stabiele en veilige relaties op te bouwen met vertrouwde mensen. In een leefgroep heeft het kind altijd te maken met wisselende groepsleiders. Om kinderen die (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen een veilige en stabiele plek te kunnen geven, is een intensieve samenwerking nodig tussen gewone gezinnen en specialistische hulp. De Jeugdwet geeft gemeenten expliciet de opdracht gezinsvormen breed in te zetten. Dat schept voor gemeenten de mogelijkheid om een positie in te nemen voor meer jeugdhulp in gezinsvormen. De gemeente kan een stimulerende en faciliterende rol pakken om te zorgen dat meer kinderen opgroeien in een gezin’ (uit oproep “voor ieder kind een thuis”)

Dit projectplan taskforce hulp in gezinsvormen is gebaseerd op reeds bestaande en beschreven inzichten en – als vervolg hierop - gesprekken met verschillende betrokkenen.

Op basis van gesprekken met gemeenten en aanbieders van jeugdhulp tot nu toe, heb ik er alle vertrouwen in dat in het komende jaar grote stappen gezet kunnen worden in realisatie van de ambitie om meer kinderen in gezinsvormen op te laten groeien, ook als dat niet bij hun ouders kan. Deze ambitie wordt immers breed gedeeld.

In de praktijk is wel een aantal maatregelen nodig om de verbetering daadwerkelijk te realiseren, een gedeelde ambitie is hiervoor niet voldoende. In dit projectplan worden voorzetsen voor te nemen maatregelen gedaan. Uitwerking hiervan zal in nauw overleg met alle betrokkenen gebeuren.

In het projectplan heb ik me niet beperkt tot beschouwing van de standaard 24 uren pleegzorg en gezinshuisplaatsingen, maar vraag ik ook aandacht voor andere vormen van pleegzorg, die vaak vanuit het netwerk ingezet kunnen worden om langdurige en volledige uithuisplaatsing te voorkomen.

Voordat ik de resultaten van de gesprekken beschrijf (in hoofdstuk 4) en enkele voorstellen voor realisatie van de ambitie formuleer (in hoofdstuk 5), sta ik nog kort stil bij de inhoud van het project “taskforce hulp in gezinsvormen” (in hoofdstuk 2) en bij de situatie (getalsmatig) op dit moment (in hoofdstuk 3).

2. Het Project Taskforce hulp in gezinsvormen

'Er zijn verschillende soorten gezinnen binnen jeugdhulp, van lichte en kortdurende ondersteuning naar intensieve en langdurige opvang. Steungezinnen zijn vrijwilligers en bieden ouders steun bij de opvoeding. Pleeggezinnen zijn vrijwilligers die de opvoeding van ouders (gedeeltelijk) kunnen overnemen. Pleeggezinnen kunnen ook familieleden of bekenden zijn, dit wordt netwerkpleegzorg genoemd. Gezinshuisouders zijn professionals met een pedagogische achtergrond. Gezinshuisouders bieden een specifieke opvoeding binnen een sterk pedagogisch gezinsklimaat. Dit veelkleurige palet aan opvang- en opgroevormen noemen we jeugdhulp in gezinsvormen (uit handreiking jeugdhulp in gezinsvormen, 2017).'

Het project *Taskforce hulp in gezinsvormen* is deelproject 4 van het Transformatieprogramma 'minder zorgstapelend en residentiële jeugdhulp', aanvraag transformatiefonds Utrecht West. In dit transformatieprogramma worden de ambities m.b.t. de jeugdhulp in de regio Utrecht West in samenhang beschreven. Tevens wordt toegelicht hoe deze ambities passen binnen het inhoudelijk kader van het actieprogramma "Zorg voor de Jeugd". Toelichting op de achtergrond van dit deelproject en de plaats hiervan binnen alle plannen m.b.t. jeugdhulp in de regio treft u in beide genoemde documenten.

De regio Utrecht West heeft de ambitie dat kinderen zoveel mogelijk in gezinsvormen opgroeien, ook als dat niet meer bij de ouders kan. Op dit moment lukt dit voor te weinig uithuisgeplaatste kinderen. De regio gaat er van uit dat met een grote inzet van alle betrokkenen in 2020 voor meer dan de helft van de uithuisgeplaatste kinderen een oplossing in gezinsverband gevonden wordt.

Deze ambitie is niet nieuw. De regio streeft al jaren naar minder uithuisplaatsingen. Als een uithuisplaatsing toch nodig is, is de ambitie om zoveel mogelijk gebruik te maken van mogelijkheden in gezinsvormen. Door toekenning van extra middelen vanuit het transformatiefonds kan een extra impuls gegeven worden aan deze ambitie, onder andere door het inrichten van een transformatieteam en hierbinnen het inrichten van een taskforce gezinsvormen.

In de projectaanvraag staat als doel benoemd:

Voor meer dan de helft van de uithuisgeplaatste kinderen in de regio Utrecht West wordt een oplossing in gezinsverband gevonden.

Binnen het project wordt hier nog de volgende ambitie aan toegevoegd:

De oplossing in gezinsverband wordt bij voorkeur binnen de familie of in het netwerk van de jeugdige gerealiseerd, en anders zoveel mogelijk in de directe omgeving van de jeugdige (om sociale contacten en school niet af te breken).

Dit resultaat zal niet alleen behaald worden door uitvoering van dit deelproject. Ook door inzet in het kader van de andere deelprojecten kan een verschuiving van residentiële zorg naar hulp in gezinsvormen gerealiseerd worden. Bijvoorbeeld door het eerder signaleren van problemen in gezinnen kan een lichtere vorm van zorg volstaan (denk onder andere aan de inzet van steungezinnen), en door het eerder betrekken van het netwerk (nog voor uithuisplaatsing), kan vaker toegewerkt worden naar een vorm van gedeeld ouderschap, waardoor de ouders nog een grote rol in de opvoeding kunnen blijven vervullen, ook als ze de opvoeding niet zelfstandig kunnen bieden.

Uitvoering van het project “taskforce gezinsvormen” zal daarom in nauwe afstemming met de andere deelprojecten binnen het Transformatieprogramma plaatsvinden.

Het project Taskforce hulp in gezinsvormen heeft een duur van twee jaar en kent de volgende fasen:

- *Analyse huidige situatie*

In de eerste fase vindt nader onderzoek plaats naar de redenen waarom zo weinig gebruik gemaakt wordt van opvang in gezinsverband als jeugdigen niet thuis kunnen wonen. Gegevens van aanbieders en de inkoopvoorwaarden worden geanalyseerd en hierover worden gesprekken gevoerd met aanbieders / lokale instellingen en beleidsambtenaren. Voor de te nemen maatregelen maakt het groot verschil of dit komt doordat de inkoopvoorwaarden hiertoe niet uitnodigen (mogelijk zelfs ontmoedigen), of de instellingen om inhoudelijke redenen in veel situaties voorkeur geven aan een residentiële oplossing, of dat men geen geschikte gezinnen vindt om deze opvang te bieden, etc. Ook wordt onderzocht of de lokale instellingen (netwerk)pleegzorg tijdig overwegen, en pleegzorgorganisaties tijdig betrekken bij deze afweging, als uithuisplaatsing dreigt.

- *Plan van aanpak*

Op basis van de uitkomsten van de eerste fase wordt in de planfase een plan van aanpak gemaakt om de geformuleerde doelstelling te realiseren. In deze fase wordt wederom nauw samengewerkt met de betrokken instellingen voor jeugd- en opvoedhulp, de lokale instellingen, jeugdbescherming en de gemeenten. Ook zullen pleegouders (onder andere via de Pleegouderraden - actief binnen de betrokken instellingen -, en ook via de Nederlandse Vereniging van Pleeggezinnen) en gezinshuisouders (eventueel via gezinshuis.com) gevraagd worden mee te denken over de te nemen maatregelen. In het plan van aanpak is niet alleen veel aandacht voor het werven van extra pleeggezinnen en het creëren van gezinshuisplaatsen, maar ook voor het behoud van dit aanbod op langere termijn (voorkomen uitval en breakdown). Het plan van aanpak is op 1 juli 2019 af.

- *Uitvoeringsfase*

In de uitvoeringsfase (vanaf 1 juli 2019 tot 1 oktober 2020) worden de plannen in praktijk gebracht. In deze fase zal de voortgang regelmatig geëvalueerd en tijdig bijgesteld worden als de doelstelling niet behaald dreigt te worden.

- *Evaluatie*

In de evaluatiefase (laatste kwartaal 2020) worden de resultaten van het project beschreven. Hierin is veel aandacht voor borging van de opbrengsten, zodat de toename van gezinsplaatsingen niet een tijdelijke opleving is, maar een structureel karakter heeft.

3. De huidige situatie

Hier komt een overzicht van het aantal pleegzorg – en gezinshuisplaatsingen in de afgelopen jaren. Ook wordt aangegeven welk percentage van het totaal aantal uithuisplaatsingen dit betreft. Deze aantallen worden op dit moment nog berekend.

4. Informatie zorgaanbieders

In het kader van de inventarisatiefase is gesproken met de instellingen voor jeugd en opvoedhulp, die op het gebied van pleegzorg en gezinshuizen de meeste plaatsingen in de regio realiseren¹:

Uit de gesprekken kwamen de volgende aandachtspunten naar voren:

1. Gedeelde ambitie
2. Aansluiting lokaal en speciaal
3. Financieel maatwerk
4. Inhoudelijk maatwerk
5. Werving
6. Gezinshuizen

Gedeelde ambitie

Door alle instellingen wordt volmondig de ambitie uit het transformatieplan onderschreven. Men is ook van mening dat nu nog te veel kinderen in instellingen verblijven, kinderen die ook in een gezinsvorm zouden kunnen opgroeien. Dit lukt nu vaak niet, omdat hiervoor niet voldoende mogelijkheden zijn. Meer beschikbare pleeggezinnen met een diverser aanbod, meer (plaatsen in) gezinshuizen, en meer mogelijkheden in kleinschalige voorzieningen worden in alle gesprekken als essentiële randvoorwaarden genoemd. Alle instellingen willen graag meewerken aan realisatie hiervan, en willen dit graag in nauwe samenwerking met de gemeenten en met elkaar doen. In de afgelopen jaren is al een intensieve samenwerking tussen de grootste aanbieders van pleegzorg in de regio gerealiseerd, waardoor in de werving en matching al veel afstemming is.

Aansluiting lokaal en speciaal

Eén van de doelen van de Jeugdwet en de WMO2015 is een verschuiving van de professionele wereld naar de leefwereld. Dit wordt ook wel omschreven als minder problematiseren, de-medicaliseren en een meer bescheiden opstelling van de professionals en de instanties. Bij dit doel past een terughoudende en ‘aanvullende’ opstelling van zorgaanbieders. Zorgen over opvoeden en opgroeien worden in eerste instantie gesignaleerd en opgepakt door de mensen en de instanties in de lokale omgeving.

In de regio Utrecht West is uitgesproken dat het inzetten van zo licht mogelijk hulp echter geen doel op zich is. In de aanvraag staat niet voor niets:

We onderschrijven dat ‘zo dichtbij, kortdurend en licht mogelijk’ niet het juiste uitgangspunt is en ‘dichtbij’ geen garantie is voor kwaliteit en resultaat². De ambitie van onze inkoop is ‘Het bieden van passende ondersteuning aan inwoners, maatwerk, binnen het beschikbare budget. Waarbij het uitgangspunt is dat de juiste hulp op de juiste plek en op het juiste moment aan de juiste persoon met het juiste resultaat en indien mogelijk met minder middelen wordt gegeven. De inwoner (cliënt) staat hierbij centraal, waarbij de ondersteuning gericht moet zijn op een

¹ Voor een overzicht van de instellingen en personen waarmee gesproken is, zie hoofdstuk 7

² Modellen voor aanvraag Transformatiefonds Jeugdhulp, het transformatiefonds als vliegwiel voor de transformatie (Samenwerkende jeugdzorgaanbieders, 2018)

*duurzaam resultaat.*³ *'Juiste hulp' als uitgangspunt komt overeen met het pleidooi in het manifest van de brancheorganisaties van gespecialiseerde jeugdhulp om te kiezen voor matched care in plaats van stepped care.*⁴ *Ten aanzien van transformatie & innovatie zijn de volgende definitie en uitgangspunt in 2017 gekozen: 'transformatie (en innovatie) gaat om verbetering van hulpaanbod en werkprocessen' waarbij 'altijd sprake moet zijn van verbetering, vaak een andere aanpak nodig is en soms nieuw aanbod of manier van werken'.*⁵ *Vernieuwing is voor onze regio geen doel op zich.*

Ondanks deze duidelijke stellingname door de regio, wordt juist de beperkte aansluiting tussen de lokale teams en de aanbieders van pleegzorg, door de instellingen voor jeugd en opvoedhulp als belangrijke reden benoemd voor het stagneren van plaatsingen van jeugdigen in gezinsvormen, als ze (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen. Vrij breed wordt geconstateerd dat de lokale teams een besluit over (pleegzorg) ondersteuning van een gezin regelmatig zo lang uitstellen dat pleegzorg al een gepasseerd station is, als uithuisplaatsing niet meer te voorkomen is.

Ongenuanceerd weergegeven is de ervaring van de zorgaanbieders, dat de lokale instellingen alles in het werk stellen om de opvoedingsproblemen op te lossen, en als dit niet tot het gewenste resultaat leidt, de problemen al dusdanig groot zijn, dat direct ingrijpende maatregelen nodig zijn, en daarom te vaak een beroep gedaan moet worden op een residentiele plaatsing.

Van een (intensieve) samenwerking tussen lokale teams en aanbieders van hulp in gezinsvormen op het moment dat een opvoeding uit de hand dreigt te lopen (dus niet vanaf de start van de hulpverlening, dat zeker niet, maar wel op een eerder moment dan nu gebruikelijk is) verwacht men de volgende positieve gevolgen:

- a. Als binnen het netwerk in een eerder stadium gezocht kan worden naar een gezin dat de ouders wil ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen (dat kan in verschillende vormen van pleegzorg – crisis, weekend, voltijd, gedeelte van de dag -), dan kan hiermee in menige situatie een uithuisplaatsing voorkomen worden. De pleegzorg heeft veel ervaring in het realiseren van netwerkoplossingen.
- b. Dit heeft ook als voordeel, dat als geconstateerd moet worden dat uithuisplaatsing onvermijdelijk is, de mogelijkheden van het netwerk al goed in beeld gebracht zijn, en hierdoor vaker een oplossing in het netwerk gerealiseerd kan worden.
- c. In dit kader verwachten de organisaties voor pleegzorg veel van een grotere inzet m.b.t. het Kind Gericht Werven. Misschien niet de meest gelukkige term die een paradigmashift binnen de pleegzorg aanduidt. Pleegzorg werkt van oudsher vanuit het principe dat gezocht wordt naar gezinnen die pleegouder willen worden, waarna (na een goede selectie) een passende matching met een kind gedaan wordt. Steeds vaker wordt deze werkwijze gekanteld, en wordt vanuit het gezin en de jeugdige gezocht naar een gezin dat deze specifieke familie wil ondersteunen, dan wel pleeggezin wil worden voor deze specifieke jeugdige, waarna het gevonden pleeggezin goed ondersteund wordt bij het invullen van deze rol. In deze benadering worden vaak gezinnen gevonden (via de kerk, via school, via de sportclub), die zich niet in zijn algemeenheid als pleeggezin aanmelden, maar wel iets willen betekenen voor een specifieke jeugdige, een specifiek gezin. Vaak betekent een dergelijke oplossing dat een jeugdige in zijn vertrouwde omgeving kan blijven wonen (en dus naar de eigen school kan

³ Inkoopdocument jeugd & wmo 2017 'op weg naar resultaatgericht' (Inkoop & Monitoring Utrecht West, 2016)

⁴ Effecten van de transformatie Jeugdhulp, positionering van (zeer) schaarse specialistische functies in het 'zorglandschap' (BGJZ, 2018)

⁵ Presentatie projectplan innovatie. Beter. Anders. Nieuw. (Projectleider innovatie, 2017)

blijven gaan, naar de vertrouwde sportclub, en vriendschappen behouden blijven)

- d. Tevens kan dit bijdragen aan de oplossing van een ander geconstateerd probleem, namelijk dat als een jeugdige in crisis in een residentiele instelling wordt geplaatst, de optie van hulp in een gezinsvorm al snel uit beeld lijkt te verdwijnen. Als de pleegzorg vooraf al betrokken is, kan het proces van plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis ook na een crisisplaatsing elders (gewoon) doorgaan.
- e. De zorgaanbieders constateren ook dat na verwijzing vanuit een lokaal team de betrokken gezinnen een oplossing van de instelling voor jeugd en opvoedhulp verwachten, en hebben dan zelf vaak een passieve houding. Als het lukt om eerder in het proces duidelijk te positioneren, dan is er een betere basis voor verandering in het systeem (door één instelling 'oplossingsgericht sturen' genoemd).

De samenwerking met de lokale teams ziet er niet overal hetzelfde uit, de lokale teams verschillen in werkwijze, en ook niet iedere instelling voor jeugd en opvoedhulp werkt hetzelfde. Maar voor iedere gemeente en instelling geldt in meer of mindere mate dat een intensievere samenwerking eerder in het traject uithuisplaatsingen kan voorkomen, dan wel bij uithuisplaatsingen vaker een oplossing binnen het eigen netwerk, in een gezinsvorm, gevonden kan worden.

Overigens kan hierbij aansluiting gezocht worden bij de Richtlijn Pleegzorg en Richtlijn Uithuisplaatsing.

Twee belangrijke voorwaarden zijn:

- De lokale teams zoeken eerder samenwerking met pleegzorg.
- De instellingen die pleegzorg bieden, hebben uren beschikbaar om deze samenwerking vorm te geven.

Financieel maatwerk

Niet werken vanuit een standaard aanbod, maar vanuit een facilitering van (netwerk-)oplossingen vraagt een flexibelere vorm van financiering dan nu het geval is.

De standaard pleegvergoeding, waar het pleeggezin hoe dan ook recht op heeft, is voldoende voor dekking van de standaardkosten (eten, huisvesting, kleedgeld, zakgeld, etc), die aan het wonen in een pleeggezin verbonden zijn. Uit een recent onderzoek naar uitgaven van pleegouders blijkt dat de pleegouders hier meestal wel mee uitkomen, als er niets speciaals aan de hand is. Maar regelmatig komen pleegouders voor onvoorziene uitgaven te staan. Voor dekking hiervan kan ook in de regio Utrecht West een beroep gedaan worden op extra vergoeding. Hiervoor moet dan wel eerst toestemming gevraagd worden. Die toestemming laat vaak lang op zich wachten, waardoor of de pleegouders of de instelling voor jeugd – en opvoedhulp de kosten voor moeten schieten, omdat het vaak uitgaven betreft die direct noodzakelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan die situaties waarin een plaatsing in een netwerk per direct gerealiseerd kan worden. Het netwerkgezin heeft zich hierop vaak in het geheel niet kunnen voorbereiden en zal de nodige aanpassingen moeten doen om dit mogelijk te maken. Het is dan niet goed uit te leggen dat we per direct een dringend beroep op hen doen, om plaatsing residentieel te voorkomen, maar dat voor de extra kosten wel eerst vooraf toestemming aan de gemeente gevraagd moet worden (en dat dit dus langere tijd in beslag zal nemen). Dit zorgt voor veel frustratie, ongenoegen bij de pleegouders.

Voor extra uitgaven is maximaal 200 euro per gezin beschikbaar.

Wat helpt is:

- Stel globale richtlijnen voor financieel maatwerk op
- Maak op basis hiervan een budget vrij voor iedere instelling die pleegzorg biedt
- Laat de pleegzorginstelling dit budget zelf beheren
- Spreek af hoe de verantwoording achteraf gedaan wordt

Inhoudelijk maatwerk

Hoewel in de regio Utrecht West goede mogelijkheden zijn voor de inzet van extra hulp op bepaalde momenten tijdens de pleegzorgplaatsing, is ook hierin nog enige verbetering wenselijk.

De instellingen zijn tevreden over de ruimte om extra ambulante hulp in te zetten als dat nodig is (denk aan de eerste periode van een plaatsing, waarin de perspectief bepaald moet worden, in nauw overleg met alle betrokkenen. Maar ook aan extra ondersteuning bij het verwerken van een trauma, waar veel pleegkinderen mee te maken hebben), en zijn ook te spreken over de mogelijkheid om weekendpleegzorg in te zetten naast de voltijdpleegzorg.

De verleningsbesluiten voor deze extra inzet worden verstrekt door de lokale teams of de Gecertificeerde Instelling, en zijn veelal voor een afgebakende periode. Bij een noodzaak tot verlenging ontstaat regelmatig een gat tussen het aflopende verleningsbesluit en het noodzakelijke vervolg. Dat frustreert de voortgang van de hulpverlening.

Extra ambulante inzet is echter niet de enige mogelijkheid om antwoord te geven op extra ondersteuningsvragen van pleegouders. Soms bieden ondersteuningsgezinnen of logeeradressen net voldoende steun om het als pleeggezin vol te houden. In bijzondere situaties is ook co-pleegouderschap te overwegen. De middelen voor deze andere inzet zijn echter beperkt.

Voorstel:

- Sta nog eens gezamenlijk stil bij de mogelijkheden en procedures m.b.t. het extra verleningsbesluiten naast de pleegzorg en overweeg bijstelling van een aantal afspraken.

Werving

Zoals vermeld kan door een betere aansluiting tussen lokale teams en pleegzorginstellingen regelmatig een (langdurige) uithuisplaatsing voorkomen worden, en anders vaker een beroep gedaan worden op het netwerk. Een extra inspanning op dit gebied zal meer pleeggezinnen opleveren. Maar ondanks deze maatregelen zullen er dan nog steeds situaties voordoen waarbij uithuisplaatsing niet te voorkomen is en het netwerk geen oplossing kan bieden. Het streven is dat dan voor iedere jeugdige een andere oplossing in gezinsverband gevonden wordt. Dit vraagt wel om voldoende beschikbare mogelijkheden en voldoende diversiteit in deze opties.

In dit kader werven instellingen voor jeugd en opvoedhulp continue nieuwe pleegouders. Hierin wordt landelijk samengewerkt (in landelijke PR en wervingscampagnes), en wordt regionaal samengewerkt met alle aanbieders van pleegzorg.

Algemeen wordt geconstateerd dat met deze grote inspanning nog niet alle potentiële pleegouders bereikt worden.

Met de werving via de kanalen / website van de instellingen voor jeugd en opvoedhulp wordt slechts een beperkt aantal potentiële pleegouders bereikt. In andere regio's in het land zijn goede

ervaringen met een gezamenlijke werving door de gemeenten en de instellingen voor jeugd en opvoedhulp. De gemeenten hebben immers via hun communicatiekanalen een veel groter bereik. Daarnaast heeft een vraag van een gemeente om iets voor een medeburger in de gemeente te betekenen een andere lading dan een vraag van een hulpverleningsinstelling om pleeggezin te worden.

De instellingen stellen (mede op basis van goede ervaringen elders in het land) land voor om een dergelijke werving breed te doen. Dus niet alleen pleegouders werven, maar vragen of mensen iets voor een ander gezin / een jeugdige willen betekenen (van steungezin tot gezinshuisouders).

Deze benadering leverde in andere regio's veel reacties op.

Aandachtspunt hierbij is wel dat slechts een gedeelte van de reacties leidt tot een vervolgtraject.

Geen reden om het niet te doen, wel goed om te beseffen dat het een grote inzet vraagt.

Een wervingscampagne leidt pas tot goede resultaten als alle reacties snel en zorgvuldig opgepakt worden.

Werving is niet het enige wat gezamenlijk door gemeenten en instellingen opgepakt kan worden.

Andere mogelijkheden die genoemd werden, zijn:

- Interview met een wethouder, die pleegzorg positief onder de aandacht brengt
- Interview met een pleegouder
- Voorlichtingsavonden in een gemeentehuis in plaats van in een hulpverleningsinstelling
- "Dankavonden" in een gemeentehuis (één avond per jaar worden alle pleegouders in het zonnetje gezet)
- Borden langs de weg waarop de pleegouders bedankt worden voor hun inzet (is in Apeldoorn gebeurd)
- Pleegoudercafés in een gemeentehuis, om uitwisseling van ervaringen te faciliteren

Door één zorgaanbieder is in dit kader al een voorstel naar de gemeenten gestuurd met een uitwerking van bovenstaande (inclusief een programma voor een eerste voorlichtingsavond).

Voorstel:

- Maak met gemeenten en instellingen voor jeugd en opvoedhulp een gezamenlijk wervingsplan voor werving van mensen die iets voor een ander gezin met problemen willen betekenen.

Gezinshuizen

Drie van de vijf gesproken instellingen voor jeugd en opvoedhulp geven aan meer gezinshuizen in de regio op te willen zetten, en hiervoor gezinshuisouders te willen gaan werven. Wervingscampagnes hiervoor hebben tot nu toe weinig resultaat in de regio opgeleverd.

Het is wenselijk om (gekoppeld aan het vorige punt) de wijze van werving nog eens kritisch te bezien, want het is bijzonder dat in deze regio zo weinig belangstelling voor deze functie is (zeker omdat in andere regio's het aantal gezinshuisouders veel en veel hoger is).

In de gesprekken constateren we dat er ook veel beperkingen / bedenkingen aan de inzet van gezinshuizen bij de instellingen leven. Daarom zou het ontwikkelen van een gezamenlijke visie een eerste stap in een bredere inzet van gezinshuizen kunnen / moeten zijn.

Hierbij kan het net ontwikkelde kwaliteitskader gezinshuizen helpend zijn.

Genoemde bedenkingen / beperkingen zijn:

- Gezinshuizen vragen een ander specialisme dan pleegzorg. Er is een spanningsveld tussen de onderneming/verdienmodel en het opgroeien binnen gezinnen. Daarom kiest één instelling liever voor de investering in extra ondersteuning van pleeggezinnen, dan in het opzetten van gezinshuizen.

- Een andere instelling heeft wel de ambitie om meer gezinshuizen te realiseren, maar wil geen gezinshuizen 'in dienst', alleen via gezinshuis.com. Deze verhouding doet volgens de instelling recht aan het ondernemerschap van de gezinshuizen.
- De angst bij een andere instelling is dat gezinshuizen vaak maar voor een beperkte duur inzetbaar zijn. Veel gezinshuizen stoppen na verloop van tijd, omdat het een te groot beroep doet op het uithoudingvermogen van de gezinshuisouders. Men vraagt zich af of een kleinschalige residentiele voorziening (met kleine groepen) niet een duurzamer oplossing is.
- Niet alle jeugdigen kunnen profiteren van een opvoedingsklimaat in een gezinshuis. Dus ook al gaat de voorkeur uit naar opgroeien in een gezinsvorm, dan nog zal er daarnaast altijd ook aandacht moeten zijn voor het creëren van betere vormen van residentiele opvang (kleinere groepen, meer continuïteit in de begeleiding). Want een te groot optimisme over de mogelijkheid voor iedere jeugdige om op te groeien in een gezinsvorm zal leiden tot veel afgebroken plaatsingen, wat voor jeugdigen uiteindelijk nog schadelijker is.
- De omvang van de aanstelling van de gezinshuisouder is gekoppeld aan het aantal opgenomen kinderen. Bij een bezetting van vier kinderen wordt een aanstelling van 36 uren per week gerealiseerd. Te overwegen is om deze verhouding in bepaalde situaties (bij ernstige problematiek, als jeugdigen meer individuele begeleiding / aandacht nodig hebben) te wijzigen, en dat dus al bij twee of drie kinderen een volledig dienstverband geboden kan worden.
- Geconstateerd wordt dat het steeds moeilijker wordt om geschikte huisvesting te vinden voor het starten van een gezinshuis, vanwege de ontwikkelingen op de woningmarkt. Of je bent afhankelijk van rijke families (die zich een groot huis kunnen veroorloven) of (en daar zal steeds vaker een beroep op gedaan moeten worden) de gemeente moet gericht huisvesting hiervoor reserveren.

5. Aanbevelingen

Als de regio Utrecht West meer kinderen in pleegzorg en gezinshuizen wil plaatsen, dan zullen meer pleeggezinnen en gezinshuizen beschikbaar moeten komen. Hiervoor is een extra inspanning nodig van gemeenten en instellingen voor jeugd - en opvoedhulp, gezamenlijk. De gesprekken hierover tot nu toe leiden tot de volgende aanbevelingen

1. Creëer een goede aansluiting lokale teams en pleegzorginstellingen, waardoor in een eerder stadium (bij dreigende uithuisplaatsing) al overleg plaatsvindt over ondersteuning door/oplossingen binnen het netwerk. Voorwaarde hierbij is dat de pleegzorginstellingen ruimte krijgen om deze netwerkverkenningen goed uit te voeren.
2. Ken aan iedere pleegzorginstelling een vrij inzetbaar budget toe (op basis van een globaal kader, met verantwoording achteraf) om acuut in te kunnen springen op knelpunten die een plaatsing van een jeugdige in een gezin in de weg staan, of kunnen zorgen voor een breakdown. Maak hiermee maatwerk mogelijk.
3. Onderzoek de mogelijkheden en reikwijdte van de verleningsbesluiten voor inzet naast de pleegzorgbegeleiding. Pas dit aan als de huidige afspraken (o.a. vanwege bureaucratisch gedoe) een ondersteuning op maat belemmeren.
4. Zet een regionale wervingscampagne op voor gezinnen die iets voor een ander gezin (in problemen) willen betekenen. Creëer hierin een samenwerking van gemeenten en instellingen voor jeugd en opvoedhulp. Maak hierin maximaal gebruik van de communicatiekanalen van de gemeenten. Zorg voor een goede en snelle reactie op getoonde belangstelling door gezinnen, onderschat hierbij niet hoeveel tijd dit in beslag neemt.
5. Vorm een gezamenlijke visie van instellingen jeugd en opvoedhulp en gemeenten over de opzet / inzet van gezinshuizen. Maak hierbij gebruik van het landelijk kwaliteitskader gezinshuizen, dat door een brede vertegenwoordiging van alle betrokken partijen opgesteld is. Betrek hierin ook de noodzakelijke huisvesting van deze gezinshuizen.

6. Afsluitend

Dit projectplan is geschreven op basis van bestaande documenten over hulp in gezinsvormen in Utrecht West, de transformatie-ambitie hierbij, en gesprekken met vertegenwoordigers van enkele gemeenten en instellingen voor jeugd en opvoedhulp.

Overleg met lokale teams, pleegouders en organisaties voor gezinshuizen (bijvoorbeeld gezinshuis.com) hierover heeft nog niet plaatsgevonden. Op basis van vervolggesprekken hierover ontstaat een breed gedragen plan om meer kinderen in gezinsverband op te laten groeien.

In het kader van het project “meer hulp in gezinsvormen” is geld gereserveerd om iets extra voor de huidige pleegouders te doen, om de waardering voor hun inzet te laten blijken. Uitwerking van dit voornemen vindt in de komende maanden plaats, en is daarom in dit plan niet aan de orde gekomen.

7. Gesprekspartners

Voor dit verslag is gesproken met de volgende instellingen voor jeugd en opvoedhulp:

Intermetzo:	Mevrouw Baar Fischer Mevrouw Poort
De Rading:	Mevrouw Brinkhuis Mevrouw Holtrop
Youké:	Mevrouw Kok De heer Gritter
Timon:	Mevrouw Visser Mevrouw Kaljouw Mevrouw Tensen
WSP:	De heer Eckringa